MEJDS. 2019; 9:67.

Published online 2019 Nov. **Research Article**

Modeling of family's adaptive of children with autism based on coping style of problem-oriented stress by mediating parental perceived stress

Azizi LS[1], *Sepah Mansour M[2], Kochakentezar R[3]

Author Address
1. Student PhD in Psychology, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran;
2. PhD in Psychology, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran;
3. PhD in Psychology, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
***Corresponding Author's Email:** drsepahmansour@yahoo.com

Received: 2019 June 12; **Accepted:** 2019 August 17

Abstract

Background & Objective: Autism spectrum disorders are a neurological disorder that is a clear sign of failure in communicating with behaviors, interests and stereotypical activities. The degree of family adaptation to the stress of having such children is different and studies on the stressors in the lives of children parents with autism indicate that parents have more stress. Stress coping styles is one of the most influential personal that influences on family stress. Those parents of children with autism who use positive styles of coping with stress (such as problem-based coping and positive assessment), reduce negative outcomes and increase positive outcomes, while using coping negative styles (such as a counter-focus on excitement and avoidance coping) is associated with increasing negative outcomes. Autism spectrum disorders due to restrictions on the child can cause many problems in the care of the child. On the other hand, families with these children tolerate a lot of stress. This study aimed of determining the role of the mediator of perceived stress among relation coping style of problem-oriented stress with family adaptive in the family of children with autism.

Methods : The correlation research method was based on the structural equation modelling method. The statistical population consisted of families with autism children in the autism association of Tehran (capital city of Iran). A total of 360 samples selected by available sampling method. The instruments for collecting were Cohen et al., (1983) perceived stress questionnaire, Billings and Moos (1984) coping style questionnaire, and Olson, et al Family adaptability (1985). To analyze the obtained data, descriptive statistics including mean and standard deviations and inferential statistics of Pearson correlation and regression equations used in the probability of 0.05 with SPSS-18 and AMOS-23 software.

Results: There was a significant direct correlation between the coping style of problem-oriented stress with family adaptive of children with autism ($p<0.001$, $\beta=0.21$) and there was a significant negative correlation between parental perceived stress with family adaptive of children with autism ($p<0.001$, $\beta=-0.38$). In addition, parental perceived stress played a mediator role in the relationship between the problem-oriented coping styles with family adaptive.

Conclusion: Based on the findings of this study, it can be concluded that parental perceived stress and coping style of problem-oriented stress was effective in family adaptive of children with autism. According to the results of this study, the parents of children with autism use problem-oriented coping styles and more emotional styles than mothers with normal children are.

Keywords: Adaptability, Stress coping style, Perceived stress, Autism.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

Copyright © 2016, MEJDS. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله مطالعات ناتوانی ۱۳۹۸؛ (۹):۶۷.

انتشار برخط آبان ۱۳۹۸ مقاله پژوهشی اصیل

مدل‌یابی انطباق‌پذیری خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم براساس سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با میانجی‌گری استرس ادراک‌شدهٔ والدین

لیلا سادات عزیزی[۱]، *مژگان سپاه منصور[۲]، رویا کوچک انتظار[۳]

توضیحات نویسندگان

۱. دانشجوی دکترای روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی عمومی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛

۲. دکترای روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی عمومی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران ؛

۳. دکترای روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی عمومی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

***رایانامهٔ نویسندهٔ مسئول:** drsepahmansour@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۲۲ خرداد۱۳۹۸ ؛ **تاریخ پذیرش:** ۲۶ مرداد۱۳۹۸

چکیده

زمینه و هدف: هنگامی‌که یکی از اعضای خانواده مبتلا به بیماری مزمنی تشخیص داده می‌شود، ممکن است عملکرد کل خانواده تحت‌تأثیر قرار بگیرد. این پژوهش با هدف تعیین نقش میانجی اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین در رابطهٔ انطباق‌پذیری با سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار در خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم انجام شد.

روش‌بررسی: روش پژوهش همبستگی مبتنی‌بر شیوهٔ مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعهٔ آماری را خانواده‌های دارای کودکان اوتیسم در انجمن اوتیسم شهر تهران تشکیل دادند و تعداد ۳۶۰ نمونه به‌روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری شامل پرسشنامهٔ استرس ادراک‌شدهٔ کوهن و همکاران (۱۹۸۳) و پرسشنامهٔ سبک‌های مقابله‌ای بیلینگز و موس (۱۹۸۴) و مقیاس انطباق‌پذیری السون و پورتنر و لاوی (۱۹۸۵) بود. به‌منظور تجزیه‌وتحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی ازجمله همبستگی پیرسون و معادلات رگرسیونی در سطح معناداری ۰/۰۵ و نرم‌افزارهای SPSS نسخهٔ ۱۸ و Amos نسخهٔ ۲۳ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با انطباق‌پذیری کودکان مبتلا به اوتیسم رابطهٔ مستقیم و معنادار (β=۰/۲۱ و $p<$۰/۰۰۱) و بین اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین با انطباق‌پذیری کودکان دارای اوتیسم رابطهٔ معکوس و معناداری مشاهده می‌شود (β=-۰/۳۸ و $p<$۰/۰۰۱). همچنین اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین در رابطهٔ انطباق‌پذیری با سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار در خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم نقش میانجی دارد.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که استرس و سبک مقابلهٔ مسئله‌مدار والدین در انطباق‌پذیری خانوادهٔ دارای فرزند اوتیسم مؤثر است.

کلیدواژه‌ها: انطباق‌پذیری، سبک مقابله با استرس، اضطراب ادراک‌شده، اوتیسم.

حق انتشار محفوظ است © ۱۳۹۵ ، مجله مطالعات ناتوانی. این یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز اختیار_غیرتجاری ۴/۰ بین‌المللی (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fa) منتشر شده است که به شما اجازه می‌دهد که مواد منتشر شده در این مقاله را با شرط ارجاع مناسب به نسخهٔ اصلی، به‌طور غیرتجاری نسخه‌برداری و توزیع کنید.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

۱ مقدمه

اختلال‌های طیف اوتیسم[1] آسیب رشد عصبی فراگیری بوده که ویژگی بارز آن نارسایی در برقراری ارتباط اجتماعی به‌همراه رفتارها و علایق و فعالیت‌های کلیشه‌ای است (۱). میزان انطباق خانواده‌ها[2] دربرابر اضطراب داشتن چنین فرزندانی تفاوت دارد و مطالعات صورت‌گرفته در زمینهٔ عوامل اضطراب‌آور در زندگی والدین کودکان اوتیسم، بیشتربودن استرس والدین این کودکان را درمقایسه با والدین سایر کودکان نشان می‌دهد (۲). از منابع فردی مهم تأثیرگذار بر اضطراب خانوادگی می‌توان به سبک‌های مقابله با استرس اشاره کرد (۳). آن دسته از والدین کودکان مبتلا به اوتیسم که از شیوه‌های مثبت مقابله با استرس مانند مقابلهٔ مسئله‌محور وارزیابی مثبت، استفاده می‌کنند، پیامدهای منفی را کاهش و پیامدهای مثبت را افزایش می‌دهند؛ درحالی‌که به‌کارگیری سبک‌های مقابله‌ای منفی مانند مقابلهٔ متمرکز بر هیجان و مقابلهٔ اجتنابی با افزایش پیامدهای منفی در ارتباط است (۵). چارچوب نظری پژوهش حاضر عبارت بود از مدل مواجهه با استرس ناشی‌از ناتوانی[3] والندر و وارنی که در دیگر مطالعات اثبات شده است و به عوامل تأثیرگذار بر سازگاری والدین مربوط می‌شود (۶). این مدل، عامل‌های عمدهٔ خطر و مقاومتی را شناسایی می‌کند که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر سازگاری والدین کودکان ناتوان رشدی اثر می‌گذارد. در مدل مذکور عوامل خطر به سه دسته تقسیم می‌شود: ۱. مؤلفه‌های بیماری/ناتوانی (مثل شدت)؛ ۲. وابستگی کارکردی؛ ۳. اضطراب‌آورهای روان‌شناختی (سختی‌های مربوط به ناتوانی، اتفاق‌های مهم زندگی، مشکل‌های روزمره). عامل‌های مقاومت نیز سه بخش دارد: ۱. عوامل درون‌فردی؛ ۲. عوامل اقتصادی‌اجتماعی؛ ۳. عوامل پردازش استرس. این مدل، پیچیده و جامع بوده و آزمودن آن در پژوهشی واحد کار دشواری است (۷). در همین راستا فلاح‌چای و همکاران در بررسی رابطهٔ اضطراب والدینی و سازگاری در والدین کودکان با اختلال اوتیسم نشان دادند که بین استرس با سازگاری رابطهٔ منفی وجود دارد (۳). کاستا و همکاران، عوامل سهیم را در اضطراب والدین این کودکان ارزیابی کرده و دریافتند که سبک‌های مقابله‌ای با استرس در رشد تعامل‌های ارتباطی والدین تأثیرگذار است (۶). داس و همکاران به بررسی شیوه‌های مقابله‌ای و اضطراب والدین با کودکان اوتیسم پرداختند. آن‌ها مشخص کردند که سبک‌های مقابله‌ای مسئله‌مدار والدین در کاهش استرس تجربه‌شده و انسجام و انطباق خانواده اثر می‌گذارد (۷). ایلیاس و همکاران نیز در مطالعهٔ اضطراب والدین کودکان طیف اوتیسم نشان دادند که نوع روش مقابله‌ای استفاده‌شده در والدین می‌تواند در استرس تجربه‌شده و سازگاری و انطباق خانواده مؤثر باشد (۸). اختلال طیف اوتیسم باتوجه به محدودیت‌های ایجادشده برای کودک، مشکلات زیادی را در نگهداری و رسیدگی به او به‌وجود می‌آورد. ازطرف‌دیگر، خانواده‌های دارای این کودکان استرس زیادی را تحمل می‌کنند. مطالعات سابق نیز به اثرات سبک‌های مقابله‌ای بر اضطراب و انطباق خانواده تأکید داشتند. پژوهش حاضر به اجماع پیشینهٔ گذشته پرداخته که می‌تواند مقادیر دقیق تأثیرها را بر انطباق خانواده مشخص کند. بر این اساس مسئلهٔ پژوهش حاضر تدوین مدلی برای انطباق‌پذیری خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم براساس سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با میانجیگری اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین بود.

۲ روش‌بررسی

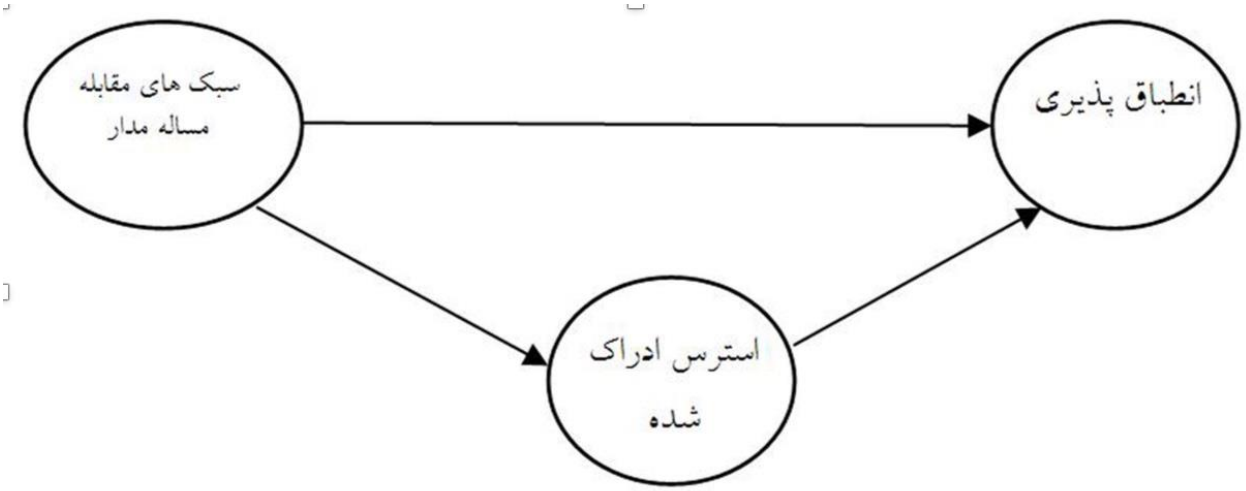
روش پژوهش حاضر توصیفی‌همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعهٔ آماری را تمامی ۴۵۰ خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم در حال تحصیل در مدارس استثنایی شهر تهران در تابستان۱۳۹۷ تشکیل دادند. برای تعیین حجم نمونه باتوجه به تعداد متغیرهای مشاهده‌شده و پنهان، تخصیص ضریب ۵۰ برای هر متغیر مشاهده‌شده انجام پذیرفت (۹) و با احتساب احتمال وجود پرسشنامه‌های ناقص ۳۶۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه به‌روش دردسترس انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: خانواده‌های کودکان مبتلا به اوتیسم؛ کودکان درحال‌تحصیل در مدارس استثنایی؛ سکونت در شهر تهران. ملاک‌های خروج از مطالعه شامل تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها و خروج فرد از تحقیق در هنگام داشتن‌تمایل، بودند. در فرآیند اجرایی ابتدا قبل از شروع نمونه‌گیری توضیحاتی درخصوص هدف مطالعه و حفظ رازداری مطالب به آزمودنی‌ها ارائه و هم‌زمان رضایت‌نامهٔ آگاهانه به‌منظور شرکت نمونه‌ها در پژوهش از خانواده‌ها اخذ شد. سپس دریافت پرسشنامه‌ها از نمونه‌ها صورت گرفت. برای تجزیه‌وتحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده، آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی ازجمله آزمون کولموگروف‌اسمیرنوف و آزمون ماهالانوبیس و همبستگی پیرسون در سطح معناداری ۰/۰۵ و نیز نرم‌افزارهای SPSS نسخهٔ ۱۸ و Amos نسخهٔ ۲۳ به‌کار رفت. در سنجش برازش مدل معیار پذیرفتنی شاخص‌ها در RMSEA کمتر از ۰/۱ بوده و مقدار کای‌دو به درجهٔ آزادی کمتر از ۳ و نیز میزان شاخص GFI و CFI و NFI برابر و بزرگتراز ۰/۹ بود (۱۶).

مطابق شکل ۱، سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با میانجیگری اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین بر انطباق‌پذیری خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم اثر دارد.

ـ مقیاس انطباق‌پذیری خانوادگی[4]: این مقیاس را السون و پورتنر و لاوی در سال ۱۹۸۵ با ۲۱ سؤال طراحی کردند که دارای خرده‌مقیاس‌های نامنعطف و متوازن و آشفته است (۱۰). نمره‌گذاری به‌صورت لیکرت پنج‌درجه‌ای انجام می‌شود. روایی سازه و هم‌زمان توسط سازندگان تأیید و پایایی به‌شیوهٔ آلفای کرونباخ برای نامنعطف ۰/۸۲ و متوازن ۰/۷۸ و آشفته ۰/۸۴ و نیز برای کل آن ۰/۸۷ محاسبه شد. در ایران مظاهری و همکاران روایی سازه و هم‌زمان را تأیید کرده و پایایی به‌روش آلفای کرونباخ را برای نامنعطف ۰/۷۶، متوازن ۰/۷۴، آشفته ۰/۷۳ و کل آن ۰/۸۱ گزارش کردند (۱۱). در پژوهش حاضر پایایی به‌شیوهٔ آلفای کرونباخ برای نامنعطف ۰/۷۱، متوازن ۰/۷۰، آشفته ۰/۷۲ و کل آن ۰/۷۸ به‌دست آمد.

[1]. Autism
[2]. Family Adaptability and Cohesion
[3]. Disability-Stress-Coping
[4]. Family adaptability scale (FACES)

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

ـ پرسشنامهٔ سبک‌های مقابله‌ای با استرس[1]: بیلینگز و موس این پرسشنامه را در سال ۱۹۸۴ با ۱۹ سؤال طراحی کردند. دارای دو نوع مقابله شامل مقابلهٔ متمرکز بر حل مسئله و مقابلهٔ متمرکز بر هیجان است (۱۲). در پژوهش حاضر فقط از بُعد مسئله‌مدار استفاده شد. نمره‌گذاری براساس لیکرت چهاردرجه‌ای از ۰تا۳ صورت می‌گیرد. روایی سازه و هم‌زمان توسط سازندگان تأیید و پایایی به‌روش آلفای کرونباخ برای مسئله‌مدار ۰/۸۲ به‌دست آمد. در ایران زنوزیان و همکاران روایی سازه و هم‌زمان را تأیید و پایایی را به‌شیوهٔ آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش کردند (۱۳). در پژوهش حاضر پایایی به‌روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۸ بود.

ـ پرسشنامهٔ استرس ادراک‌شده[2]: این پرسشنامه راکوهن و همکاران در سال ۱۹۸۳ تهیه کردند و دارای ۱۴ ماده است (۱۴). نمره‌گذاری هر سؤال در مقیاس لیکرت چهاردرجه‌ای انجام می‌شود. روایی سازه و هم‌زمان توسط سازندگان تأیید و پایایی به‌روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش شد. در ایران ابولقاسمی و نریمانی روایی سازه و هم‌زمان را تأیید کرده و آلفای کرونباخ ۰/۷۴ را به‌دست آوردند (۱۵). در پژوهش حاضر پایایی به‌شیوهٔ آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۱ محاسبه شد.

۳ یافته‌ها

براساس اطلاعات جمعیت‌شناختی بازهٔ سنی کودکان اوتیسم بین ۵تا۱۲ سال بود؛ بدین‌ترتیب که ۱۸۸ نفر بین ۵تا۸ سال و ۱۷۲ نفر بین ۹تا۱۲ سال قرار داشتند. تعداد فرزندان در خانواده به این صورت بود: تک‌فرزند ۸۷ کودک؛ دو فرزند ۱۹۳ کودک؛ سه فرزند و بیشتر۸۹ کودک . در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار و استرس ادراک‌شده و انطباق‌پذیری آورده شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار
مقابلهٔ مسئله‌مدار	۲۳/۴۱	۴/۶۴
انطباق‌پذیری خانواده	۶۰/۹۱	۹/۹۳
متوازن	۱۸/۱۱	۳/۳۹
نامنعطف	۲۱/۲۸	۳/۸۷
آشفته	۲۱/۲۹	۳/۵۳
استرس ادراک‌شده	۳۱/۱۰	۴/۵۸

در ادامه جهت بررسی پیش‌فرض‌های آماری با استفاده از آزمون کولموگروف‌اسمیرنوف، شناسایی داده‌های پرت انجام پذیرفت. سپس به‌کمک آزمون ماهالانوبیس داده‌های پرت حذف و درنهایت نرمالی داده‌ها تأیید شد. همچنین مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش تحت تأیید قرار گرفت.

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیر	مقابلهٔ مسئله‌مدار	خانواده	متوازن	نامنعطف	آشفته	استرس ادراک‌شده
مقابلهٔ مسئله‌مدار	۱					
انطباق‌پذیری خانواده	۰/۲۹*	۱				

[1]. Coping Responses Inventory

[2]. Measure of Perceived Stress

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

متوازن	۰/۴۲*	۰/۲۹*	۱		
نامنعطف	۰/۲۰*	۰/۲۰*	۰/۲۴*	۱	
آشفته	۰/۲۴*	۰/۲۸*	۰/۲۹*	۰/۲۵*	۱
استرس ادراک‌شده	ـ۰/۴۲*	ـ۰/۲۱*	ـ۰/۲۸*	ـ۰/۲۷*	ـ۰/۲۰*

* در سطح ۰/۰۵ معناداری.

مطابق جدول ۲، همبستگی مستقیم معناداری بین سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با انطباق‌پذیری وجود دارد ($p<۰/۰۵$). همبستگی معکوس معناداری نیز بین استرس ادراک‌شده با انطباق‌پذیری مشاهده می‌شود ($p<۰/۰۵$).

جدول ۳. شاخص‌های برازش حاصل از تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و متغیرها

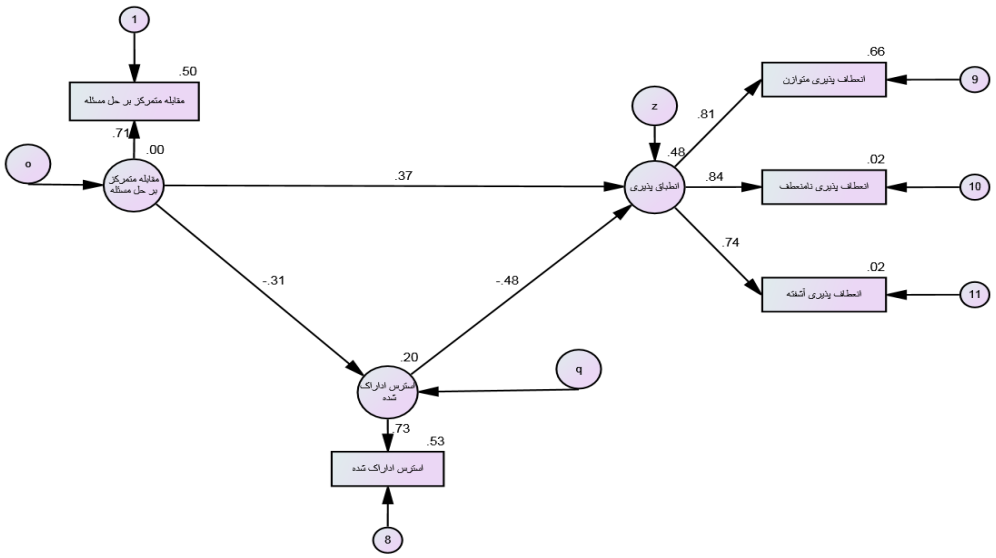
آماره	توضیحات	مقدار به‌دست‌آمده
$\chi 2/df$	کای‌اسکوئر نسبی	۲/۶۶۰
DF	درجهٔ آزادی	۱۰۹
RMSEA	ریشهٔ میانگین توان دوم خطای تقریب	۰/۰۳۱
GFI	شاخص برازندگی تعدیل‌یافته	۰/۹۸۷
NFI	شاخص برازش نرم	۰/۹۹۲
CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای	۰/۹۹۱

باتوجه به جدول ۳، مقادیرشاخص‌های به‌دست‌آمده براساس توضیحات در روش پذیرفته می‌شود. همچنین نشان می‌دهد که مدل ارائه‌شده جهت سنجش اثرات دارای برازش و پذیرفتنی است.

جدول ۴. برآورد مستقیم و غیرمستقیم و ضرایب اثر متغیر مقابلهٔ متمرکز بر حل مسئله و استرس ادراک‌شده بر انطباق‌پذیری

مسیر	متغیر	مقدار اثر استانداردشده	ضریب تعیین	مقدار t	مقدار p
مستقیم	مقابلهٔ متمرکز بر حل مسئله بر انطباق‌پذیری	۰/۳۷	۰/۱۹۷	۶/۵۴۲	<۰/۰۰۱
	استرس ادراک‌شده بر انطباق‌پذیری	ـ۰/۳۳	۰/۱۶۹	۹/۵۷۸	<۰/۰۰۱
غیرمستقیم	مقابلهٔ متمرکز بر حل‌مسئله بر انطباق‌پذیری با میانجیگری استرس ادراک‌شده	مقدار اثر	حد کم	حد زیاد	مقدار p
		۰/۴۷۲	۰/۴۴۲	۰/۵۳۶	۰/۰۳۱

براساس جدول ۴، مسیرهای مقابلهٔ متمرکز بر حل مسئله و استرس ادراک‌شدهٔ والدین بر انطباق‌پذیری کودکان مبتلا به اوتیسم اثر مستقیمی دارد. همچنین مسیر غیرمستقیم مقابلهٔ متمرکز بر حل مسئله بر انطباق‌پذیری با میانجیگری استرس ادراک‌شده، دارای مقدار اثر ۰/۴۷۲ است که باتوجه به روش برآورد بوت‌استرپ تأیید می‌شود.

شکل ۲. مدل نهایی آزمون‌شده به‌همراه آماره‌های پیش‌بینی استانداردشده

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

٤ بحث

هدف پژوهش حاضر تدوین مدلی برای انطباق‌پذیری خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم براساس سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار با میانجیگری اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین بود. نتایج این مطالعه مشخص کرد استرس ادراک‌شدهٔ والدین در رابطهٔ انطباق‌پذیری با سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار در خانوادهٔ کودکان اوتیسم نقش میانجی دارد. در همین راستا فلاح‌چای و همکاران نشان دادند که بین استرس با سازگاری رابطهٔ منفی دیده می‌شود (۳). کاستا و همکاران دریافتند که سبک‌های مقابله‌ای با اضطراب در رشد تعامل‌های ارتباطی والدین تأثیرگذار است (۶). داس و همکاران به این نتیجه رسیدند که شیوه‌های مقابله‌ای مسئله‌مدار والدین در کاهش اضطراب تجربه‌شده و انسجام و انطباق خانواده اثر می‌گذارد (۷). ایلیاس، کورنیش، کومار، پارک و گلدن بیان کردند که نوع سبک مقابله‌ای استفاده‌شده در والدین می‌تواند در اضطراب تجربه‌شده و سازگاری و انطباق خانواده مؤثر باشد (۸). در پژوهشی خوشابی بین مهارت‌های مقابله‌ای مادران کودکان مبتلا به اوتیسم و مادران کودکان عادی تفاوت معناداری به‌دست آورد (۱۷). براساس یافته‌های این مطالعه، والدین کودکان بیمار بیشتر از روش‌های هیجان‌مدار و مادران کودکان عادی بیشتر از سبک‌های مقابله‌ای مسئله‌مدار استفاده می‌کنند. شیورز و همکاران نیز اعتقاد دارند که والدین کودکان مبتلا به ASD، سوءرفتار فرزندشان را به علائم این اختلال ربط می‌دهند و دارای رویکردی سهل‌گیر در برخورد با کودک هستند (۱۸). اضطراب درخورتوجه والدین و خانواده‌ها اغلب موجب تشدید مشکلات کودک مبتلا به اوتیسم می‌شود و چرخهٔ بازخوردی منفی ایجاد می‌کند که درنهایت از اثرات مثبت مداخله می‌کاهد (۱۹)؛ بنابراین، بهتر است اولویت رسیدگی، خانوادهٔ دارای کودک با نیازهای ویژه باشد؛ زیرا نارسایی تحولی یک‌عضو، کل نظام خانواده را با چالش مواجه کرده و تعادل را در آن از بین می‌برد و بازیابی مجدد تعادل سازگارانه نیاز به تلاش‌های بسیار زیاد همهٔ اعضا دارد (۸). در این مسیر و برای یاری به خانواده‌ای که به‌سبب رویارویی با تشخیص اوتیسم آشفته شده، اولین گام کشف قوت‌ها و ضعف‌های آن است (۷). درک این مهم در مسیر سازگاری مجدد، به خانواده کمک می‌کند. ازسوی‌دیگر این مدل کارکرد را در محیط خانوادگی می‌توان چنین تعبیر کرد که عملکرد هر خانواده‌ای تابع بسیاری از نگرش‌ها، باورها، رفتارها و کنش‌های اعضا در کنار یکدیگر است. این مدل مبتنی‌بر دیدگاه نظری سیستمی در خانواده بوده و بیان می‌کند خانواده، ابعاد متفاوت معنوی و شناختی و رفتاری دارد. همچنین الگوهای ذهنی، رفتاری است که مدل عملکرد خانواده و فرایند کارکردی تک‌تک اعضا را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود: محدودشدن مطالعه به خانواده‌های دارای کودک اوتیسم شهر تهران؛ محدودبودن به زمان اجرای پژوهش در تابستان ۱۳۹۷. درنظرگرفتن ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مرتبط با خانواده همانند شغل والدین و تحصیلات آن‌ها می‌تواند نتایج دقیق‌تری فراهم کند. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های انجام‌گرفته در این حیطه در حوزه‌های گسترده‌تر و با نمونه‌هایی از جامعه‌های مختلف و بزرگ‌تر صورت پذیرد تا نتایج تعمیم‌پذیری بیشتری داشته باشد. روان‌شناسان و مشاوران مدارس نیز جهت کاهش فشار روانی خانواده‌های دارای کودکان اوتیسم و حفظ انسجام به آموزش‌های مدیریت و تنظیم هیجانی مرتبط با مقابلهٔ مسئله‌مدار بپردازند. طراحی برنامه‌های متمرکز بر پویایی‌های درون خانواده از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

۵ نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان داد که اضطراب ادراک‌شدهٔ والدین در رابطهٔ انطباق‌پذیری با سبک مقابله با استرس مسئله‌مدار در خانوادهٔ کودکان مبتلا به اوتیسم نقش میانجی دارد و انطباق خانواده در والدین این کودکان، تابعی از سبک مقابله با استرس و اضطراب ادراک‌شدهٔ آنان است.

۶ تشکروقدردانی

نویسندگان از تمامی خانواده‌های شرکت‌کننده در پژوهش، به‌جهت همکاری در این تحقیق تشکر می‌کنند. پژوهش حاضر هیچ‌گونه تعارض منافعی با هیچ سازمانی در ابعاد متفاوت ندارد. این مقاله حاصل پایان‌نامهٔ دکتری خانم عزیزی از دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز است.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]

References

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). Washington DC, USA: American Psychiatric Pub; 2013, pp:22.
2. Hsiao YJ. Parental stress in families of children with disabilities. Interv Sch Clin. 2018;53(4):201-5. doi:10.1177/1053451217712956
3. Fallahchai, SR, Moazen Jami A, Fallahi M. Parental stress, religious coping and dyadic adjustment in parents of children with an autism spectrum disorder. Psychology of Exceptional Individuals. 2018;7(27):115-33. [Persian] doi:10.22054/JPE.2018.24665.1621
4. Krstić T, Mihić L, Mihić I. Stress and resolution in mothers of children with cerebral palsy. Res Dev Disabil. 2015;47:135-43. doi:10.1016/j.ridd.2015.09.009
5. Bluth K, Roberson PN, Billen RM, Sams JM. A stress model for couples parenting children with autism spectrum disorders and the introduction of a mindfulness intervention. J Fam Theory Rev. 2013;5(3):194-13. doi:10.1111/jftr.12015
6. Costa AP, Steffgen G, Ferring D. Contributors to well-being and stress in parents of children with autism spectrum disorder. Res Autism Spectr Disord. 2017;37:61-72. doi:10.1016/j.rasd.2017.01.007
7. Das S, Das B, Nath K, Dutta A, Bora P, Hazarika M. Impact of stress, coping, social support, and resilience of families having children with autism: A North East India-based study. Asian journal of psychiatry. 2017;28:133-9. doi:10.1016/j.ajp.2017.03.040
8. Ilias K, Cornish K, Kummar AS, Park MS, Golden KJ. Parenting stress and resilience in parents of children with Autism Spectrum Disorder (ASD) in Southeast Asia: A systematic review. Frontiers in Psychology. 2018;9:280. doi:10.3389/fpsyg.2018.00280
9. Babin BJ, Hair JF, Boles JS. Publishing research in marketing journals using structural equation modeling. Journal of Marketing Theory and Practice. 2008;16(4):279-86. doi:10.2753/MTP1069-6679160401
10. Olson DH, Portner J, Lavee Y. FACES III (Family Adaptation and Cohesion Scales). St Paul, MN: University of Minnesota. 1985.
11. Mazaheri M, Habibi M, Ashori A. Psychometric Properties of Persian Version of the Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scales (FACES-IV). IJPCP. 2014;19(4):314-25. [Persian] http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-2092-en.html
12. Billings AG, Moos RH. Coping, stress, and social resources among adults with unipolar depression. J Pers Soc Psychol. 1984;46(4):877-91. doi:10.1037/0022-3514.46.4.877
13. Zonozian S, Gharaie B, Yekkeyazdandost R. Efficacy of problem solving training in changing coping strategies of university students. Journal of Psychology (Tabriz University). 2011;5(20):83-101. [Persian]
14. Cohen S, Kamarck T, Mermelstein R. A global measure of perceived stress. Journal of Health and Social Behavior. 1983;1:385-96. doi:10.2307/2136404
15. Abolghasemi A, Narimani M. Non-cognitive tests. First Edition. Ardebil, Iran: Baghe Rezvan Publishing; 2005. [Persian]
16. Ng V, Cao M, Marsh HW, Tay L, Seligman ME. The factor structure of the Values in Action Inventory of Strengths (VIA-IS): An item-level exploratory structural equation modeling (ESEM) bifactor analysis. Psychological Assessment. 2017;29(8):1053. doi:10.1037/pas0000396
17. Khushabi K, Farzad Fard SZ, Kakaslatani B, Pouretemad HR, Nikkhah HR. Coping strategies and stress in mothers with autistic children in comparison with mothers with normal children. Family-Research. 2010;6(1):87-97. [Persian]
18. Shivers CM, Krizova K, Lee GK. Types of strain among family members of individuals with autism spectrum disorder across the lifespan. Research in Developmental Disabilities. 2017;68:42-51. doi:10.1016/j.ridd.2017.07.003
19. Hastings RP, Beck A, Hill C. Positive contributions made by children with an intellectual disability in the family: Mothers' and fathers' perceptions. J Intellect Disabil. 2005;9(2):155-65. doi:10.1177/1744629505053930

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1398.9.0.121.3]